

Пульс Європи на Сумському хуторі

Пророк і вчитель Пантелеймон Куліш

П.О. Куліш народився 7 серпня 1819 року в с. Вороніж Шосткинського району Сумської області. Це український письменник, поет, фольклорист, художник, етнограф, мовознавець, перекладач, критик, редактор, видавець. Володіючи шістьма мовами, він переклав майже всього Шекспіра, багато творів Байрона та інших. Після повернення із заслання за участь в Кирило-Мефодіївському братстві, взявся за переклад Біблії українською мовою. Книга книг зайняла багато часу, майже 32 роки. За цей час був підпал садиби, і рукописи Старого Заповіту, який складається з 37 книжок, і Нового Заповіту з 25 книжок повністю згоріли. Але Куліш знову береться за переклад і з часом подає синоду на погодження Старий Заповіт, отримує відмову і вимогу подати на погодження переклад з грецької, що він згодом і зробив. Це тільки один з прикладів його працездатності. Та повністю задумане вдалося завершити Івану Пулюю з Нечум-Левицьким. Уперше була надрукована Біблія на українській мові.

На справі П.О. Куліша III відділ царської охоранки написав: «Арестован за чрезмерную любовь к родине», адже виношував надзвичайні думки про вигадану важливість України, які могли вселяти в малоросів думки про право їх на окреме існування.

Роки заслання не минули марно, хоча друкуватися й далі не мав права, він, під майже 45 криптонімами, друкував «Записки о жизни Николая Васильевича Гоголя», «Записки о Южной Руси», «Историю Бориса Годунова и Дмитрия Самозванца», автобіографічний роман у віршах «Евгений Онегин нашего времени».

Твір «Чорна рада» – це наче дзеркало нашої сучасності, виборів... Цю книгу по-

Новаторство П.Куліша

- першим почав писати українською мовою наукові праці, заклавши основи української наукової мови;
- запровадив новий і дотепер діючий фонетичний правопис (кулішівка);
- написав перший український історичний роман;
- перший вимогливий і доброзичливий критик Т.Шевченка;
- перший біограф, упорядник і видавець найповнішого на той час зібрання творів і листів М. Гоголя в 6 томах;
- перший перекладач українською творів Шекспіра, Гете, Байрона;
- перший перекладач Біблії українською мовою;
- творець «хутірської філософії».

Велику роль в його становленні відіграли такі діячі, як Михайло Юзефович, інспектор училищ Київського навчального округу, Михайло Погодін, Осип Бодянский, Олександра Ішимова, Михайло Максимович.

Петро Плетньов – це не тільки редактор журналу «Современник», яким він став після смерті Пушкіна, а й ректор Петербурзького університету, вчитель «словесности» Олександра II, друг В. Жуковського, О. Пушкіна, М. Гоголя. Він видав вперше історичний роман «Чорна рада», запросив Куліша викладати в Петербурзь-

твори чоловіка були видані. Бо з'ясувалося, що це дуже непросто.

Ще одна постать, яка заслуговує на увагу, Іван Пулюй, який дуже цінував творчість Куліша і зробив можливим, за дорученням Ганни Барвінок, перше видання Біблії. Про велич П. Куліша, поклавши вінок із срібла зі стрічкою, вишитою золотом, він на могилі сказав: «Ти був справжнім гетьманом України, не мечем кривавого насилля, а словом правди, світла і науки».

Згадана тільки маленька частина того великого і практичного, що зробив Пантелеймон Куліш для України та українців.

на Михайлівна та Кумеда Олена Павлівна, яка в газеті «Сумщина» за №27 від 06.07.2017 р., в рубриці «Маю думку» дуже предметно описала те велике, що передав українцям Куліш.

Але ті, хто, на мою думку, повинен підняти це питання, чомусь мовчать.

Громадська рада при Сумській обласній адміністрації, за підписом її голови Володимира Михайловського, ще 13.11.2015 року направила листа на адресу начальника управління культури і туризму Сумської обласної державної адміністрації Олени Мельник щодо зміни назви бібліотеки. На жаль, керівництво бібліотеки це звернення проігнорувало, вивченням у колективі та донесенням до відвідувачів бібліотеки і широких кіл громадськості багатющої творчої спадщини Пантелеймона Куліша не зайнялося.

Рішення колективу бібліотеки щодо цього питання наразі відсутнє.

20.04.2016 р. №25 голова громадської ради В. В. Михайловський знову звернувся до голови обласної ради з цим питанням.

Лист ректора Сумського державного педагогічного університету А.С. Макаренка, за підписом професора Лянного Ю.О., звернення колективу Сумського будівельного коледжу – все залишилося поза увагою. Що це, звичайна байдужість чи прихована антиукраїнська позиція?

Постійна комісія з питань освіти, науки, культури, туризму, спорту та молодіжної політики, яку очолює Науменко І.В., поставилася до цього питання значно відповідальніше і на своєму засіданні прийняла рішення про присвоєння бібліотеці імені П.О. Куліша.

ки – тримати як настільну. Головна ідея роману «Чорна рада» – підвести сучасників і наступні покоління до висновків про необхідність національної злагоди українців, до усвідомлення того, що провідною силою державотворення є культурно-освітня, політично свідомою частина суспільства. Хіба можна заперечити, що після смерті Б. Хмельницького гетьманською булавою почали гратися, мов ципком...

У 1857 році П. О. Куліш створив і видав «Граматку», яка була першим підручником для народної школи. «Кулішівка» або система Куліша – український фонетичний правопис, яким з 1850 року користуються і досьогодні. Шевченко у своєму щоденнику писав: «Как прекрасно, умно и благородно составлен этот совершенно новый букварь. Дай Бог, чтоб он привился в нашем бедном народе». Куліш любив свій народ, як донька або син любить батьків, з усіма чеснотами й вадами, але ніколи не вивищував свій народ за рахунок приниження іншого.

Коло спілкування Куліша дуже велике, судячи з його переписки. Найближчі – це учасники так званого братства М.І. Костомаров, Т.Г. Шевченко, Василь Білозерський, Гулак М.І., О.О. Навроцький, П.О. Чуйкевич, Г.Л. Андрузький та інші.

вивчати мови для подальшого навчання іноземних студентів. Це він написав листа Жуковському в Німеччину для Куліша: «Посылаю до Вас самого себя».

Продовжуючи роздуми про Куліша, доцільно згадати вірш «До рідного народу», де він закликає шанувати і оберігати найцінніше, що є у народу – рідну мову.

Він дав найкраще тлумачення змісту слова «козак» як тогочасне визначення вільної людини, що підпорядковувалася лише тій владі, котру визнавала добровільно.

Не оминув Пантелеймон Куліш і педагогічних ідей через роздуми про виховання дітей у сім'ї та школі, сім'ю вважав найпершою ланкою виховання.

У педагогічній розвідці «Як виховувати дітей» автор зазначає: велике зло буває через недобрий догляд маленьких дітей та через нерозумне виховання їх з самого малечку; от і виростає багато невдах, недотеп, моральних калік.

Завершуючи короткий огляд, слід згадати про Олександрю Білозерську, дружину Куліша, а з часом письменницю, Ганну Барвінок, яка протягом всіх років життя буга надійною помічницею і після 1897 року зробила все можливе, щоб Біблія і

думку, ні. Закликаю до діалогу.

За сприяння Українського інституту Гарвардського університету, Інститут критики видає повне зібрання творів П. Куліша, 35 томів.

В місті Шостка при бібліотеці вікритий музей П.О. Куліша.

28 червня 2000 року на території хутора Мотранівка Чернігівської області було створено історико-меморіальний музей-заповідник П. Куліша «Ганнина Пустинь». При школі смт «Вороніж» також є музей, і слід виказати подяку жителям, які кожного року вшановують П.О. Куліша, особливо до дня народження.

Великий потенціал має Сумський педагогічний університет ім. Макаренка. З листом про надання Сумській обласній науковій бібліотеці імені нашого земляка Пантелеймона Куліша (від 25.04.2016 р.) до голови Сумської облради С.П. Салатенка звернулася завідувачка кафедри української літератури цього університету, доктор філологічних наук, професор Горболіс Л.М.

Університет має двох кандидатів наук, які захистили свої праці про діяльність П.О. Куліша. Це Владімірова Валенти-

провести громадське обговорення щодо перейменування бібліотеки.

Між іншим, не зайве буде нагадати, що бібліотека утримується за рахунок коштів платників податків. Чому ж її директор Тетяна Фролова не зуміла до цього часу організувати вивчення в колективі та серед відвідувачів і громадськості творчості П.О. Куліша?

Олена Мельник до цього часу теж відмовчується. Певно, забула про свій прямий обов'язок (розділ 4 Положення про управління).

Цікаво побачити інформацію на шпальтах газет, по телебаченню і в Інтернеті, скільки працівників органів виконавчої влади, працівників місцевого самоврядування підтримали комісію щодо присвоєння бібліотеці імені П. О. Куліша?

Завершити хотів висловом українського мовознавця Юрія Тевельова, що «в поведінці й світогляді П. Куліша поєднувалися ролі пророка і вчителя водночас. Він пропонує, він застерігає, він конче радить, наказує, втручається, картає, загрожує...».

Пишаймося таким земляком!

Микола КОРОЛЬ, м. Суми